ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН **ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ**

Бўстон тумани

2024 йил 05 март

судья: Ш.Абдухаликов

Бўстон туманлараро иктисодий судининг судьяси Ш.Абдухаликовнинг раислигида, Б.Исмоиловнинг котиблигида даъвогар "Асакадонмахсулотлари" акциядорлик жамиятининг жавобгар "Бўзлик Жахонгир ерлари" фермер хўжалигига нисбатан такдим этган даъво аризасини даъвогар вакили Г.Джалалов (ишончнома асосида)нинг иштирокида, Бўстон туманлараро иктисодий суди биносида очик суд мажлисида кўриб чикиб, куйидагиларни

аниклади:

"Асакадонмахсулотлари" акциядорлик жамияти (кейинги ўринларда матнда "Даъвогар" деб аталади) судга даъво ариза билан мурожаат қилиб, "Бўзлик Жахонгир ерлари" фермер хўжалиги (кейинги ўринларда матнда "Жавобгар" деб аталади)дан 48 138 789 сўм асосий қарз, 9 627 758 сўм пеня ундиришни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар вакили тушунтириш бериб, жавобгарга контрактация шартномага асосан уруғлик етказиб берилганлигини, етказиб берилган уруғлик ва пеня тўлови учун жавобгар томонидан 2024 йил 20 февралда тўлов амалга оширилганлигини билдириб, даъвони пеня ундириш ҳақидаги қисмини қаноатлантиришни сўради.

Жавобгар суд мажлиси вақти ва жойи ҳақида тегишли тартибда ҳабардор қилинган, бироқ унинг вакили суд мажлисига келмади ва низо юзасидан ўз эътирозини билдирмади.

Суд, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси (кейинги ўринларда матнда "ИПК" деб аталади) 128 ва 170-моддалари талабларига асосан ишни жавобгар вакили иштирокисиз кўришни лозим топади.

Суд иш бўйича даъвогар вакилини тушунтиришларини тинглаб, ишдаги мавжуд хужжатларни ўрганиб чикиб, куйидагиларга асосан даъвони каноатлантиришни рад килишни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддасида, ҳар ким ўз ҳуқуқ ва эркинликларини қонунда тақиқланмаган барча усуллар билан ҳимоя килишга ҳақли.

Хар кимга ўз хуқуқ ва эркинликларини суд орқали химоя қилиш, давлат органларининг хамда бошқа ташкилотларнинг, улар мансабдор шахсларининг қонунга хилоф қарорлари, ҳаракатлари ва ҳаракатсизлиги устидан судга шикоят қилиш ҳуқуқи кафолатланиши белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (кейинги ўринларда матнда "ФК" деб аталади)нинг 236-моддасига асосан мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

ФКнинг 386-моддасига кўра, олди-сотди шартномаси бўйича бир тараф (сотувчи) товарни бошка тараф (сотиб олувчи)га мулк килиб топшириш мажбуриятини, сотиб олувчи эса бу товарни кабул килиш ва унинг учун белгиланган пул суммаси (бахоси)ни тўлаш мажбуриятини олади.

Иш хужжатларидан аникланишича, тарафлар ўртасида 2023 йил 1 сентябрда 96-сонли "Бошокли дон махсулотлари олди-сотди шартномаси" тузилган бўлиб, унга мувофик даъвогар жавобгарга тегишли бўлган ер майдонида етиштириладиган буғдой хосили учун уруғлик етказиб бериш, жавобгар эса уруғлик қийматининг 15 фоизини олдиндан, қолган 85 фоизини уруғликни олган вақтдан бошлаб 60 кундан (2023 йил 5 декабрдан) кечиктирмасдан тўлаб бериш мажбуриятини олган.

2023 йил 5 октябрдаги ишончномага асосан 6320 кг товар транспорт юк хатлари асосида жами қиймати 48 138 789 сўмлик уруғлик етказиб берилган.

Даъвогар ва жавобгар ўртасида уруғлик етказиб берилганлиги юзасидан 2023 йил 5 октябрда №001282-сонли ҳисобварақ-фактура расмийлаштирилган.

Шунингдек, 2024 йил 14 февралда даъвогар билан жавобгар ўртасида солиштирма далолатнома тузилган бўлиб, унга кўра жавобгарни даъвогардан 48 138 789 сўм қарздорлиги мавжудлиги кўрсатилган.

Даъвогарнинг жавобгарга мавжуд қарздорликларни тўлаб бериш юзасидан 2023 йил 29 декабрдаги №01/410-сонли талабномаси почта алоқа хизмати орқали юборилган. Бироқ талабнома оқибатсиз қолдирилган.

Ушбу ҳолатда жавобгарнинг даъвогар олдидаги қарздорлиги ишдаги мавжуд ишончнома, юк хати, ҳисобварақ-фактура ва солиштирма далолатномалар билан ўз тасдиғини топади.

Шунингдек, даъвогар жавобгардан шартноманинг 5.3-бандига асосан 9 627 758 сўм пеня ундиришни сўраган.

Шартноманинг 5.3-бандида уруғлик қийматини тўлашни кечиктирган ҳар бир кун учун Сотиб олувчи Сотувчига унинг қийматининг 0,4 фоизи миқдорида пеня тўлаши, бироқ пенянинг умумий суммаси уруғлик қийматининг 50 фоизидан ортиқ бўлмаслиги кераклиги белгиланган.

Даъвогар шартнома шартларига асосан пеня талаб қилишга ҳақли.

Даъвогарнинг даъво аризаси судга 2024 йил 16 февралда такдим этилган.

2024 йил 20 февраль кунги №02-сонли тўлов топширикномаси билан жавобгар томонидан даъвогарнинг ҳисоб ракамига 58 041 000 сўм тўлов амалга оширилган.

Ушбу ҳолатда суд даъвогарнинг 48 138 789 сўм асосий ҳарз ва 9 627 758 сўм пеня ундириш талабини рад этишни лозим топади.

Шунингдек, суд ишни кўриб чиқиш билан боғлиқ суд харажатларини тарафлардан ундириш масаласини муҳокама қилиб, жавобгар томонидан даъвогарнинг ҳисоб рақамига судга даъво аризаси тақдим этилганидан сўнг асосий ва пеня қарздорлиги тўлаб берилганлигини инобатга олиб, жавобгар ҳисобидан даъвогар фойдасига олдиндан тўланган 34 000 сўм почта харажати ва 1 155 331 сўм давлат божини ундиришни лозим топади.

Зеро, ИПКнинг 118-моддаси талабига кўра, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилиши; ҳал қилув қарори ўз фойдасига чиқарилган тарафга иш бўйича қилинган барча суд харажатларининг ўрни, гарчи бошқа тараф давлат божини тўлашдан озод этилган бўлса ҳам ушбу бошқа тараф ҳисобидан қопланиши белгиланган.

Бинобарин суд, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 118, 128, 170, 176-180 - моддаларини қўллаб, суд

қарор қилди:

Даъво аризасини каноатлантириш рад этилсин.

"Бўзлик Жахонгир ерлари" фермер хўжалиги хисобидан "Асакадонмахсулотлари" акциядорлик жамияти фойдасига олдиндан тўланган 1 155 331 сўм давлат божи ва 34 000 сўм почта харажатлари ундирилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргандан кейин ижро варақаси берилсин.

Хал қилув қароридан норози томон бир ой муддатда шу суд орқали Андижон вилоят судининг иқтисодий судлов ҳайъатига апелляция тартибида шикоят келтириши мумкин.

Судья

Ш.Абдухаликов

